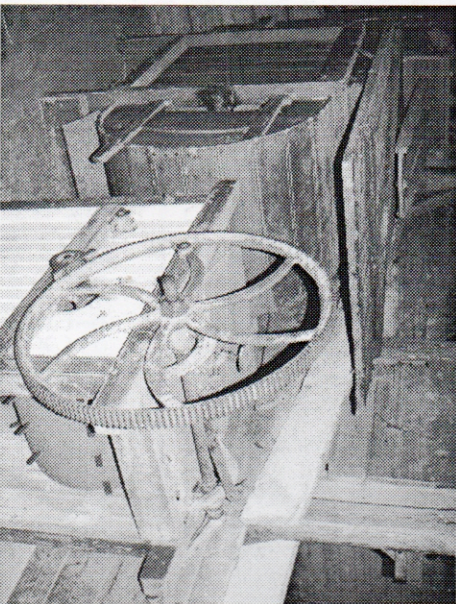

Ur museisamlingarna

Från Olofsson Gullängen har föreningen fått två handdrivna maskiner, som på den lilla gården använts vid tröskning och rensning av säd.

Tröskverket är uppbyggt på ett stativ av trä (tröskstol), en trumma med järnstift och en transmission i form av ett litet och ett större kugg-hjul. Med handkraft drar man runt vevslängen, som är monterad på den utgående axeln, varvid trumman roterar och tröskningen kan börja.

Tröskverk och kasmaskin på logkistan Gullängen

Tröskningen tillgår så att "mataren" skär upp kärven och fördelar säden jämt över matarbordet. När sädesaxen når ned till den stiftförsedda trumman, slås sädeskornen ur och hamnar tillsammans med agnarna på golvet. Säden, som samlas upp i säckar, skall sedan rensas från agnar, halm och ogräs.

Just en sådan rensmaskin är den andra maskinen, som vi fått i gåva. Den är en s k kastmaskin, som består av ett stort fläkthus, två eller flera säll. Den stora fläkten dras för hand till lämpligt varvtal. Säden som töms i inmatningsratten hamnar på de fram och återgående sällan. Agnar och skräp blåses bort av fläkten, medan sädeskornen genom sin tyngd faller igenom. Proceduren upprepas tills

säden är så ren att den duger till brödsäd, eller till utsäde.

Hur gamla kan dessa maskiner vara? Ja, vi vet att Thiermannius började tillverka liknande tröskverk och därtill hörande maskiner här i Torshälla redan 1847. Därför kan det tänkas att det tidigare har stått dylika maskiner här i Bergströmska gården. Det argumentet blev avgörande, när museistyrelsen trots tvekan, tacksamt tog emot de ganska skrymmande maskinerna.

Ett stort tack till Olofsson för de värdefulla gåvorna.

Berni Pettersson

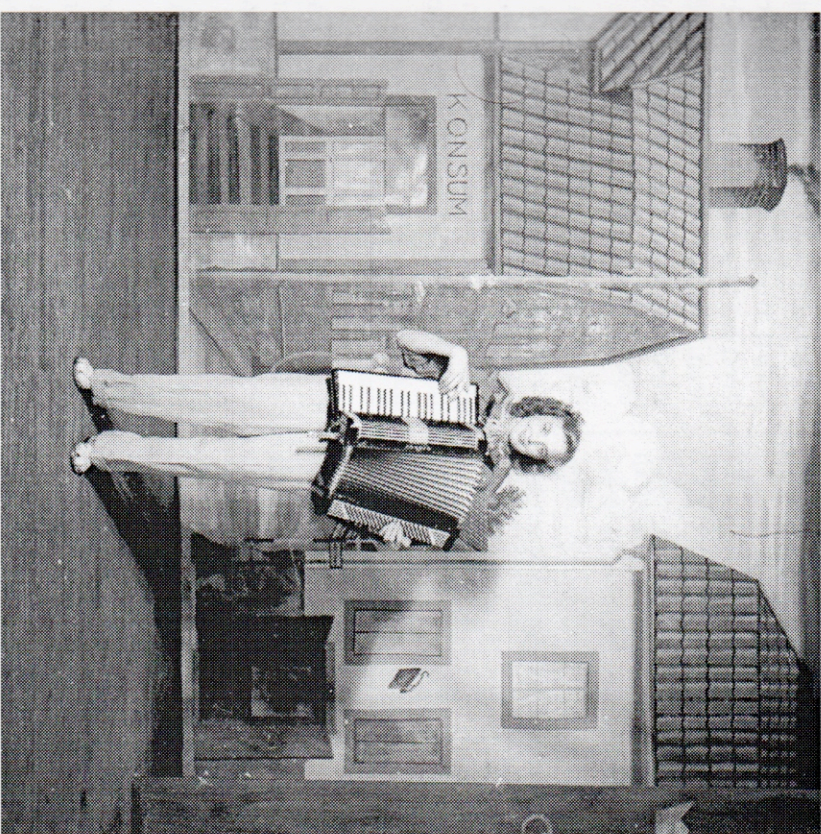

S:t Olof

Medlemsblad för hembygdsföreningen

Årg 11 Nr 1 2001

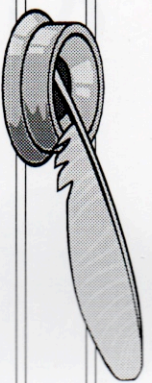
S:t Olofs Gille i Torshälla

”Så roade man sig i Torshälla”

Utställning på Kvarnen 12 - 22 mars

Från Redaktionen

Vi har åter anledning att fira ett litet jubileum, denna gång intern. Det är nämligen tio år sedan det första numret av **S:t Olof** kom ut. Initiativtagare var Olle Lorin och i redaktionskommittén satt förutom Olle, Leif Persson och Tommy Lindberg. Detta var på den tiden då det låg mycket arbete bakom varje utgivning, ett klippande och klistrande tills man hade ett färdigt underlag som Tors-tryck sedan kunde trycka upp. Återigen ett tack till Olle Lorin för ett gott initiativ.

När Olle efter några år lämnade uppdraget vidare var det till personer som visserligen kunde både skriva, fotografera och jaga artiklar men som helt saknade kunskap om redigeringsboken och därför fick lov att lämna disketter och bilder till Britt-Marie Andersson på Servicegruppen i Eskilstuna. Britt-Marie har gjort ett bra arbete under åren och vi tackar också henne för att hon lyckats pussla ihop våra olika disketter till en enhet.

Det första numret tar upp den i januari 1991 nedbrunna "krukladan" och Per Lagerkvists tekniska illustration av densamma, sommarens båttresa till Birka, det påbörjade arbetet med vården av Georg Nyströms glasplåtar, en presentation av artisten

Georg Nyström, två båtmodeller under byggnad och jakten på Husbergets dolda historia under ledning av Hans A Lidén.

På årsmötet kommer vi att lägga ut hela serien av S:t Olof till beskådande och även en lista på de artiklar och bilder som varit införda under åren för att medlemmarna ska kunna efterbesätta exemplar man är intresserad av.

En tillbakablick på det gångna året visar att arbetet gått vidare i så gott som samma fotspår som tidigare. Att utvidga arbetet är svårt eftersom det då skulle behövas fler medarbetare, kanske med specialintressen som man vill dela med sig av.

Under hösten hitade vår Anders några roliga anteckningar kring trafikräkningar vid Stora bron under första halvan av förra seklet. Han har gjort en sammanställning värd att ta del av. Givetvis väcktes tanken på att göra en förnyad trafikräkning en söndag i augusti för att se hur det har ändrat sig. Det kommer att kräva många medverkare, kanske något för ungdomar att hjälpa till med. Vi återkommer.

Vi ses till årsmöte på Kvarnen. Se kal-lensen på sid 11.

Redaktionen

Räkning af trafiken förbi stadskällaren

Söndagen den 11 augusti 1912,
från kl 6 fm till kl 9 em

Räkning af trafiken förbi stadskällaren		Söndagen den 11 augusti 1912, från kl 6 fm till kl 9 em									
Tid	Riktning	Räkning af trafiken förbi stadskällaren									
		Från Stora bron	Från Kvarnen	Från Skolan	Från Kyrkan	Från Gården	Från Lådan	Från Huset	Från Gården	Från Lådan	Från Huset
6.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
17.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
17.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
17.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
17.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
21.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
21.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
21.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
21.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
22.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
22.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
22.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
22.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
23.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
23.15	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
23.30	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
23.45	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
24.00	Från Stora bron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

"Denna räkning sker vart tionde år på söndag som är fri från extra fester, eller annan dragningskraft." Så skriver mångsysslaren Georg Nyström som kommenterar på tabellen från 1922. Tyvärr upphörde dessa regelbundna räkningar därefter, el-ler så har tabeller förkommit genom åren

så att endast två är bevarade, från 1912 och 1922. Tabellen från 1912 som avbildas härövan är till stor del ifyllt timvis, så att man kan följa utvecklingen under dagen. Där finns även en anteckning att "på förmiddagen var åskväder och på eftermiddagen dugregn".

Om man jämför de båda tabellerna ser man stora skillnader endast i två av kategorierna, som visar att antalet cyklister tredubblats (1912 var åskväder och duggregn) och antalet bilar har nästan tio-dubblats. Annars verkar livet ha gått sin gilla gång i staden.

En notis i Torsälla tidning den 20/8 1925 redovisar en tredje räkning, som visar att antalet bilar på endast tre år nu har ökat från 100 till 225, samtidigt som hästskjutarna har minskat starkt från 55 till endast 9. Några nya kategorier har tillkommit som motorcyklar 63 st med 107 personer (det var vanligt med sidovagn), bussar 72 st med 702 personer. En skotkärra med en person gör slutligen att summan blir 5.104 personer denna dag.

En synnerligen imponerande siffra om man jämför med hela stadens invånarantal som inte översteg tvåusen personer vid den tiden.

Anders Elfsberg

	1912 Summa.	1922 Summa.
Gående.	2.429	2.330
Cyklar.	322	969
Bilar.	12	100
Skjuts.	47	51
Arb. åkd.	60	55
Barnvagnar.	16	16
Likvagn. (Endast 1912)	2	-
Tunnband.	1	1
Hästar.	2	0
Hundar.	22	34
Summa pers. (Endast 1922)	-	3.981

Stora bron omkring 1910.

Tankar kring ett porträtt

I Torsälla kyrka finns ett porträtt eller epitafium som föreställer kyrkoherden *Andreas Alander* med hustrun *Elisabeth Eriksdotter Kolmodin* och dottern *Elisabeth*. Ni har säkert lagt märke till det när Ni besökt kyrkan men kanske aldrig funderat närmare över människorna bakom målningen. Själva har jag många gånger stannat till under porträttet och tänkt på den dramatik som döljer sig där bakom.

Här följer nu ett litet stycke 1600-tals-historia som rymmer både prästänkors öde, brutet äktenskapslöfte och intriger. Lippslaget är hämtat ur Strängnäs stifts herdaminne av K A Hagsström 1899 samt Collmar och Lenander-Fällström 2000.

Historien började med den 70-åriga kyrkoherden *Ericus Erici Kolmodinus* bortgång 25 januari 1649. Han kom från byn Koldermo i Arbrå socken i Hälsningland och tog sig namnet Kolmodinus eller Kolmodin. Han blev stamfar för ättens södermanlandsgren. Kolmodin blev kallad till kyrkoherde i Torsälla 1627, gifte sig med stads skrivaren i Torsälla Jöran Brandts syster *Marina Svensdotter*. De fick fyra barn, Elisabeth, Ericus, Laurentius och Johannes.

Efter Kolmodins bortgång hade änkan rätt att sitta kvar i prästbostället ute vid Bjällestia ett år, den s k nådårstiden, för att kunna avveckla lanbruket och sörga för sin framtid, vilket på denna tid oftast bestod i att efterträdande präst fick konservera änkan d v s gifta sig med henne för att få tjänsten. Fanns det någon präst vid det här laget som var villig att konservera Marina Svensdotter för att komma

i ämtytande av kyrkoherdetjänsten i Torsälla? Jag har en känsla av att hon i vida kretsar var känd som en mycket stridbar kvinna. Det fortsatta händelseförloppet visar nämligen på detta.

Vid Kolmodins död bör Marina Svensdotter varit över 40 år gammal och hennes dotter Elisabeth i tjuguårs-åldern. Istället för att själv behöva riskera få gifta sig med en mycket yngre präst, något som inte var helt ovanligt, bjöd hon mer eller mindre ut sin dotter till äktenskap med efterträdaren. Hon räknade ut att hon skulle kunna ha fördelar av detta.

I april 1650 fick en *Andreas Joannis Alander* domkapitlets fullmakt på kyrkoherdetjänsten i Torsälla med tillträde i januari 1651. Han hade prästvigs 1639 och på rekommendation av domkapitlet hade han under en period därefter varit anställd som huskaplan hos en adelsfamilj för att på detta sätt kunna tjäna ihop pengar till sin slutexamen, filosofie magistergraden. Det var mycket vanligt bland obemedlade akademiker att varva studier med informatorstjänster och liknande för att klara den ekonomiska situationen.

Tjänsten i Torsälla var, som redan antyts, dock förknippad med villkor att taga företrädarens dotter till äkta och parat ingick så kallad ringfästning. Mycket tyder på att Elisabeth var tveksam inför giftemålet.

Sommaren gick tydligen inte utan konflikter mellan Alander och den tilltänkta svärmodern. En av dessa rörde tillträdet till kyrkoherdebostället vid Bjällestia.

Marina Svendsdatter tyckte att de unga tu efter ingånget äktenskap skulle kunna nöja sig med en fastighet tillhörande sterhuset som låg inne i staden medan hon skulle få bo kvar i prästgården med sina minderåriga barn. Alander krävde då att denna fastighet skulle renoveras och att därefter anläggningen änkans eller Alanders skulle flytta in där. Den förra vägrade varje tanke på flytt och förmodligen även varje tanke på reparationer.

I detta läge synes Alander fått nog och tagit biskopen Marthe till sin förtrogne. Han vill helt enkelt komma bort både från tjänst och trolövad för varför skulle han annars redan i september 1650, innan han på allvar flyttat till Torshälla, bli erbjuden ett lektorat vid det nystartade gymnasiet i Härnösand? Samtidigt uppmannar biskopen församlingen att ställa in sig på att välja ny kyrkoherde.

På detta svarar Marina Svendsdatter med att annåla Alander inför domkapitlet för att denne ville "desertera hennes dotter" med andra ord för brutet äktenskapslöfte. Efter detta inställde sig Alander hos domkapitlet för att förklara och försvara sig. Han meddelade att Elisabeth trots ringfästning inte ville gifta sig med honom, att hon begärde uppskov och att det var modern som ville tvinga in henne i detta äktenskap i hopp om att enkelt kunna lösa bostadsfrågan. När nu Alander klart och tydligt visat att han inte ville ingå äktenskap med Elisabeth Kolmodina uppmannade biskopen honom att snarast lämna Torshälla.

Förelingen hade redan tidigare uppmannats att se sig om efter en ny kyrkoherde och valet föll på fältpästen Petrus Olai Uggle. Oklart är om det var enligt församlingens önskan eller under påvekan

av domkapitlet. Utnämningen hade ganska tydligt forcerats fram.

Under hösten 1650 var det dags för Marina Svendsdatter att lämna ifrån sig inventarierna men hon lämnade då endast ifrån sig bostaden under förvärandning att det rådde stor osäkerhet om vem som skulle bli pastorats näste kyrkoherde, *Andreas Alander* eller *Petrus Uggle*. Hon motsatte sig syn på prästgården och såg till att hon fick bo kvar ännu en tid. Redan här började motsättningar av olika slag.

Tredje advent 1650 höll Uggle sin inträdespredikan och fullmakten lästes upp av Alander som tydligen inte lämnat staden ännu. Alander och Uggle hade dessutom gjort upp att den förre skulle sköta predikningarna fram till dess han i februari skulle flytta upp till Härnösand. Vid den här tidpunkten berättar Uggle i ett brev att han blivit mycket väl mottagen av församlingen.

Uggle hann inte med än tillträda tjänsten förrän röster höjdes att man skulle försöka övertala Alander att stanna kvar i Torshälla. Varför Uggle blivit torshällaborna misshaglig framkommer ingens men plötsligt vänder sig alla mot honom. Att det förekommer agitation i staden är helt klart. Plötsligt ångar sig Alander och vill ha tillbaka kyrkoherdetjänsten. Det är kanske svårt för honom att stå emot trycket från borgarna som

vill ha honom tillbaka och hans tillfrankta svämor som såg det som en fördel att få dottern bortgift med den nye kyrkoherden. Det följde en vär som måste ha varit pressande för de inblandade, med skvaler och förtal och hotbilder.

Under den här tiden vistades Alander både uppe i Härnösand och nere i Lubeck, där han var legationspredikant.

Men han besökte också Torshälla för att försöka förmå Uggle att dra sig tillbaka. Uggle vägrar och för att bekräfta detta tar han den första maj 1651 prästgården i besittning vilket i sin tur betyder att prästänkans till sist måste ha flyttat ut. Intrigspelen har då varit igång en längre tid med både Alander och Marina Svendsdatter inblandade och raden av borgare medagerande. En tolvmanndelegation från Torshälla begär sig 5 maj 1650 till dom-

kapitlet i Strängnäs för att förklara att man aldrig skulle komma att godta Uggle som kyrkoherde. *Man sade sig ej vilja höra Ugglas predikningar eller anamma sakramentet av hans hand, där han skulle dem påtvingas samt att man aldrig behövde begär Peder och vilja behålla M. Andreass Alanderum, och där det icke eljest genom consistorium kan ske, säga de sig därom vilja besöka H. M:t drothningen*. Hade Uggle gjort något som misshagat församlingen under den korta tid han tjänstgjort här eller var skället till allt bråk endast det att man ville ha kvar Alander? Vilken roll hade Marina Svendsdatter spelat? Många onda makter måste ha spelat sitt spel denna vär.

Nu insåg Uggle till sist det omöjliga i situationen. Han orkade inte kämpa för sin rätt längre och för den kyrkoherdetjänst han faktiskt året innan fått fullmakt på utan drog sig tillbaka.

31 maj 1651 stod det klart att Torshälla fick välja ny kyrkoherde, men eftersom Alander var kallad till tjänst på annat håll skulle ett nytt val gälla tredje man. Då det inte dök upp någon annan sökande till tjänsten och torshällaborna ville ha Alander så blev han förordnad på nytt. Men denna historia kostade både honom och pastoratet pengar. De blev skyldiga att ersätta Uggle för lidna ekonomiska förluster. I advent 1651 tillträdde Alander för andra gången tjänsten som kyrkoherde i Torshälla, fortfarande ogift. Den 23 september 1654 meddelade han domkapitlet att han ämnade ingå äktenskap med Elisabeth Kolmodina.

Tydligen var problemen med svämodern inte röjda ur vägen trots det ingångna äktenskapet. Helt klart var att det rådde oklarheter beträffande de fyra barnen och

arvet efter fadern Eric Kolmodin. År 1656 stämde nämligen Alander sin svärmor för att hon höll inne hans hustrus (Elisabeth) och hennes småsyskons arv. Tre gånger vägrade hon inställa sig inför rätten och slutligen bestämde man sig för att gå hem till henne och reda ut arvsregistret och värdera hennes egendom i staden.

Marina Svendsdatter Kolmodin avled 1674 omkring 65-70 år gammal och överlevde sin svärson med två år. Man kan fråga sig hur relationen var under de 17 år de levde så nära varandra, en mycket stridbar svär-mor och hennes måg och dotter. Det var emellertid inte bara Marina Svendsdatter som var känd för sin vassa tunga. Även komminister Gravitus hustru Christin hade ett outömligt förråd av skällsord som hon frikostigt öste ur. Vid ett tillfälle kallade hon Marina för "en gammal djävul" likt den som var målad på väggen i präst-gården! Det skulle ha varit ett sant nöje att få lyssna till dessa två kvinnor i full aktion.

Alander utnämndes till prost i Väster-rekare kontrakt 1662 och var hertredags-man i Stockholm år 1664. Han avled vid 60-års ålder 1670 och begravdes i Tors-hälla kyrka där hans gravsten nu åter-finns längs norra väggen. Året efter skänkte änkan tavlan till kyrkan.

Hur gick det då för Elisabeth efter makens död? Hon trolovade sig med makens efterträdare Laurentius Jonae Blyberg, eller konserverades av honom men han avled i december 1672 strax före bröl-lopet.

Nu stod pastoratet åter utan kyrkoherde men man löste problemet genom att kalla Eric Kolmodins son Lars till kyrkoherde mot löfte att han skulle dra försorg om sin syster Elisabeth. Elisabeth avled vid mycket hög ålder 1725 och fick sitt sista vilorum i samma grav som maken i Tors-hälla kyrka.

Margaretha Lindén

Uställningen av redskap och verktyg

När museistyrelsen planerade för somma-rens utställning i gården, föreslog Erland Nilsson att vi skulle plocka fram redskap och verktyg, som ev. hade använts i går-den tidigare. Erland och underrechnad fick i uppdrag att ordna med utställningen.

Utöver de föremål som fanns i museet på gården, lånade vi upp saker, som hade använts i det dagliga arbetet under själv-hushållningens tid.

I gårdarna fanns det ofta någon hantverks-kunning person, som kunde underhålla och även tillverka bruksföremål för hushåll och jordbruk.

Johan Petter Bergströms dotter Mia be-rättar i en intervju från 1943, "Vid porten åt Birgersgatan hade min far smedja och hyvelbänk". Så en del av utställnings-föremålen, som är hämtade i gården har Bergström säkert tillverkat själv.

I utställningslokalen i det, som tidigare varit lagård, finner vi först en skomakare-låda med verktyg och järnläst, som vill visa att halvsulning och enklare skorepa-rationer ofta utfördes i hemmen.

Där har vi också sadelmakarens verktyg, hel, halv och kvartsnålförnade knivar och den speciella spånklöven, som

användes för att kunna sy de stoppade delarna.

Sadelmakaren var oftast en ambulerande yrkesman, som kom till gården en eller två gånger om året. Från min barndom minns jag att han bodde på drängkam-maren. Där, under ett par dagar lagade han de seldon, som blivit trasigt under det gångna året. Han tillverkade också tömmar, remmar och annat, som hörde till selutrustningen.

Slagorna på bilden är av en typ, som i Mälardalen kallades för ögleslagor, nam-net efter hur sammanbindningen mellan skaffet och slagträet var utfört.

Skaffet kallades för handval och slagträet för slagval. Tröskningen utfördes på log-golvet, eller på en av spjälor uppbyggd tröskbänk. Våra två slagor har, av slaget att döma använts flitigt. Den urgamla metoden att slagtröska hade på våra trak-ter i stort upphört i och med 1800-talets utgång.

Vi ser de gamla bågsgåarna, som består av ett sågblad inspiant i en båge, tillver-

kad av en böjd gren. Med dessa sågade man all den kassived, som åtgick till spisar och kakelugnar.

Många av bladen på sågarna är säkert tillverkade i Torshälla.

1867 startade ingenjören Ernst Stridsberg sågbladstillverkning på Holmen. 1879 flyt-tade företaget på grund av för dålig vate-entillgång, till Trollhättan. Nyby bruk övertog då tillverkningen.

En ung driftig man, som arbetat i båda företagen, startade 1881 sågbladfabrik i gården nr 24, som låg nedanför kvam-fallen. Hans namn var Ali Andersson.

Företaget, Torshälla Sågbladfabrik, blev med tiden framgångsrikt, och hade som mest ett 50-tal anställda. Som måg till Johan Petter Bergström hade han också fått de ekonomiska möjligheterna att bygga och utveckla den nya verkstaden.

Den sista tillverkaren av sågar i Tors-hälla var Ivar Linds Efr. Sågbladfabrik. Firman startades 1912 av fabrikören Oskar Eriksson. Nästa ägare var Ivar Lind, som 1942 sålde firman till

fabrikörerna Helmer Swärd och Vidar Andersson. Företaget avvecklades om-kring 1970.

Helmer Swärd, då skrivare i Gillet, överlämnade till Hembygdsföreningen den sista sågen, som företaget tillverkade.

Denna handsåg, en s k fogsvans, är med på utställ-ningen och utgör den sista länken av en produkt, som har gjort Torshälla känt, även utanför Sveriges gränser.

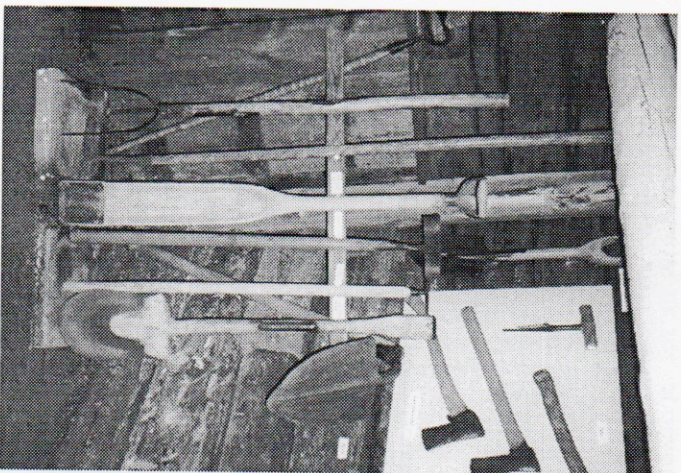
I ett hörn står en del jordbruksredskap. Den smala järnskodda träspaden är en så kallad slunga, som använts bl a vid täckdikning.

Nästa gamla träspaden är av en äldre modellig typ. Den har handtaget konstfärdigt infäst i det smidda spadbladet.

Den stora flåhackan är ett redskap, som bl a använts för att hacka upp torv med. Till det tunga arbetet att gå med flåhackan fördrades "en riktig flåbuse".

Delta, var en del av det gården hade att visa. Utställningen har rönt stort intresse från besökare, som även berättat för oss vad en del saker skulle användas till. Så kunde en besökare från Australien berättat för Erland, att den lilla sågen används av tunnbindare vid tillverkning av laggkärl.

Bernt Pettersson

Div. jordbruksredskap

UTSTÄLLNING på Kvarnen 12-22 mars

Så roade man sig i Torshälla

Affischer, fotografier och tidningsklipp kring nöjeslivet i Torshälla under mer än 100 år

Utställningen öppnas måndagen den 12 mars i samband med årsmötet och är sedan öppen samma tider som Biblioteket.

Välkomna till årsmöte på Kvarnen

måndagen den 12 mars kl 19

Förhandlingar

Servering

Vi tittar på utställningen

Så roade man sig i Torshälla

med affischer, foton och tidningsklipp kring nöjeslivet förr

Vi minns och berättar vilket betyder att alla står för underhållningen!

Årsmöteshandlingarna finns på Kvarnen från kl 18

Kallelse till årsmöte i Kvarnen måndagen den 20 mars kl 19

Dagordning

1. Årsmötet öppnas
2. Parentation
3. Val av ordförande och sekreterare för årsmötet
4. Fråga om mötet är stadgelsenligt utlyst
5. Val av två justerare
6. Verksamhetsberättelse
7. Revisorens berättelse
8. Fråga om ansvarsfrihet
9. Val av äldreman för 2001
10. Val av 3 ordinarie styrelseledamöter och en ersättare på två år
11. Val av 2 revisorer och 1 ersättare
12. Val av ombud till Hembygdsförbundets årsmöte
13. Val av valberedning
14. Fastställande av årsavgift
15. Fastställande av firmatecknare
16. Behandling av styrelsens förslag
17. Behandling av motioner
18. Avslutning.

Torshälla hembygds-förening S:t Olofs Gille

Styrelse:

Lars Marksson	tel 35 52 14
Erland Nilsson, v äldreman	tel 35 76 54
Stig M Olsson, gårdeman	tel 35 56 67
Marianne Farving, skrivare	tel 35 64 63
Siv Andergrin	tel 35 84 15
Ingrid Pettersson	tel 35 65 43
Margaretha Lindén	tel 35 68 83

Suppleanter:

Eva Britt Berglund	tel 35 81 98
Margaretha Allinggård	tel 35 62 55

Sysselman:

Östen Belin	tel 35 87 03
-------------	--------------

Museikommitté:

Mary Håkansson	tel 35 61 34
----------------	--------------

Arkivkommitté:

Bernt Pettersson	tel 35 65 43
------------------	--------------

Trädgårdskommitté:

Ingrid Pettersson	
-------------------	--

Kökskommitté:

Siv Andergrin, Margaretha Allinggård	
--------------------------------------	--

Aktivitetskommitté:

Margaretha Lindén	
-------------------	--

Redaktion S:t Olof:

Marianne Farving, Bernt Pettersson, Margaretha Lindén	
---	--

Medlemsavgift:

100,- enskild och familj,
Postgiro: 26 81 47-6

Bergströmska gården – hembygdsgården
Lilla gatan 12. Tel: 016-35 50 76
På Box 41, 644 21 Torshälla
Museet öppet torsdagar maj-september
kl 14-16. Övrig tid visning för grupper
efter beställning per tel 016-35 68 83 eller
016-35 61 34.